

היום נלמד בעזרת ה':

סוכה דף ד

סוכה שהיתה גבוהה למעלה מעשרים אמה, ובא למעט את גובה חללה ע"י שנותן כרים וכסתות בקרקעיתה, אין זה נחשב למיעוט, לפי שמפני הפסד ממונו הוא לא ישאירם שם במשך כל שבעת ימי חג הסוכות. ואפילו אם הוא ביטל בפיו את הכרים והכסתות למשך כל שבעת ימי החג אין זה נחשב לביטול, לפי שבטלה דעתו אצל כל אדם (= שאין דרכם לבטלם).

אם הוא הניח בקרקעיתה תבן או עפר וביטלו בפיו לשבעת ימי החג, הרי זה נחשב למיעוט.

תבן ואין עתיד לפנותו: שאינו צריך לפנותו כל ימי החג, אבל לא ביטלו בפיו ממש. או **עפר**: שהניח בה עפר ולא ידוע האם עתיד לפנותו או לא.

מת הנמצא בתוך אהל שיש בחללו טפח, אין הטומאה בוקעת ועולה למעלה מהגג, והכלים הנמצאים על הגג טהורים. אבל אם אין חלל טפח, הרי שזוהי 'טומאה רצוצה' והטומאה בוקעת ועולה עד לרקיע, והכלים הנמצאים מעל הגג טמאים.

בית שמילאהו תבן או צרורות: בית שיש בו מת, ומילאוהו בתבן או בצרורות (= עפר) עד שאין שם חלל טפח, וביטל אותם שם, הרי שכעת יש שם 'טומאה רצוצה' והיא בוקעת ועולה עד לרקיע. אבל אם לא ביטל, הרי זה כאילו שהוא פינה אותם משם ויש בבית חלל טפח, ואין הטומאה בוקעת ועולה למעלה מהגג. נמצא שלדעת רבנן הוא בטל רק אם ביטלו במפורש, אבל אם לא ביטלו במפורש אף אם אינו עתיד לפנותו אינו בטל. רבי יוסי אומר: אם מילאהו בתבן וידוע שאינו עתיד לפנותו, הרי הוא בטל מאליו. ואם מילאהו בצרורות, אפילו בסתם כלומר שאין ידוע לנו אם הוא עתיד לפנותו או לא, הרי הוא בטל. אבל אם ידוע שעתידי לפנותו, דינו כסתם תבן ואינו בטל.

נמצא ש: 1. תבן וביטלו ועפר וביטלו כולם מודים שבטל. 2. תבן סתם ועפר ועתיד לפנותו כולם מודים שאינו בטל (תבן ראוי לבהמה או לעשות ממנו טיט, ולכן אינו בטל

(המשך בדף הבא ↓)

בסתם). 3. תבן ואין עתיד לפנותו ועפר ואין עתיד לפנותו או עפר סתם, מחלוקת רבי יוסי ורבנן.

הוצין: סוכה הגבוהה מעשרים אמה, והוצין = ענפים מהסכך יורדים בתוך עשרים אמה, אם נוציא את הסכך העליון ועדיין יהיה צל מההוצין, הסוכה כשרה, לפי שמודדים את גובה הסוכה מההוצין ואין בה יותר מעשרים אמה.

סוכה שהיא גבוהה י' טפחים והוצין יורדים לתוך י', אביי סבר לומר שכשם שבסוכה הגבוהה מכ' אמה אם חמתם של ההוצין מרובה מצילתם פסולה כיון שהם לא ממעטים את גובהה להכשירה, כך בסוכה הגבוהה י' אין הם ממעטים את גובהה לפסול אותה (= סוכה שאין בגובהה י' טפחים פסולה).

איצטבא: סוכה שיש לה ג' דפנות, והיא גבוהה מכ' אמה, ובנה בה אצטבא (= במה מאבנים וטיט) המגיעה לשתי הדפנות שבצדדים, אם יש באיצטבא שיעור סוכה (= 7 טפחים ומשהו דהיינו ראשו ורובו ושולחנו), כל הסוכה כשרה ואפילו מה שמחוץ לאיצטבא. לפי שבמקום האיצטבא הסוכה כשרה, שהרי יש לה שלוש דפנות ושיעור סוכה קטנה, ואין שם גובה יותר מכ' אמה. ואף שאר הסוכה במקום שאין שם איצטבא כשרה, לפי שהדין הוא ש'פסל' היוצא מן הסוכה נידון כסוכה, כלומר שסוכה כשרה שיוצא ממנה סכך מחוץ לדפנות, אף הסכך שמחוץ לסוכה (שאין שם דפנות בדיון) נידון כסוכה. וגם במקרה שלנו - כיון שבמקום האיצטבא הסוכה כשרה, הרי שאף שאר הסוכה שיש שם גובה כ' אמה, כשרה.

ואם הוא בנה את האיצטבא מן הצד, כלומר על פני אחד מהדפנות שבצדדים, אם יש משפת האיצטבא ולדופן שממולה ד' טפחים פסולה, לפי שיש כאן רק ב' דפנות כשרות (= זו שהאיצטבא בנויה לאורכה והדופן הצמודה אליה, אבל הדופן השלישית שממול לא נחשבת כיון שהיא רחוקה ד' טפחים ויש בה גובה כ' אמה). אבל אם אין משפת האיצטבא ולדופן שממולה ד' טפחים, הסוכה כשרה (רק במקום האיצטבא) מדין 'דופן עקומה'. כלומר שהלכה למשה מסיני שסוכה שיש בה סכך כשר וגם סכך פסול, והסכך הפסול נמצא בסמוך לאחת מהדפנות ורוחבו פחות מד' אמות, רואים כאילו אותה הדופן מתעקמת והסכך הפסול נהיה חלק מהדופן, ונמצא שהדופן מגיעה עד לסכך הכשר. (ללא הדין של 'דופן עקומה' היה לסכך הכשר רק שתי דפנות, ובעת יש כאן שלוש דפנות). וכן במקרה שלנו - כיון שאין ד' אמות מהאיצטבא ועד הדופן שממולה אנו אומרים שיש כאן 'דופן עקומה', והשטח של הסוכה שיש בו יותר מכ'

אמה לא פוסל את שטח הסוכה הכשרה (שיש בה את האיציטבא ואין שם גובה כ' אמה), כיון שהדופן שממול האיציטבא שיש לה גובה כ' אמה אין הסכך שמעליה נחשב לפסול מחמת גובהו, אלא הוא נחשב כחלק מהדופן והוא מגיע עד לסכך הכשר שמעל האיציטבא (ששם אין גובה כ' אמה).

התם הוא דחזיא לדופן: בבית שנפחת מובן מדוע אומרים את דין 'דופן עקומה', כיון שהדופן אינו גבוה מכ' אמה ויש לו דין 'דופן', ורק צריך לעקמו ולקרבו לסכך, אבל במקרה של איציטבא אין לדופן שממול בכלל שם 'דופן' שהרי היא גבוהה שם יותר מכ' אמה, וע"י 'דופן עקומה' אנו רוצים להחשיבו לדופן.

היתה פחותה מ' טפחים וחקק בה: היתה לו סוכה פסולה מפני שהיתה נמוכה מעשרה טפחים. כגון שהיתה גבוהה שבעה טפחים, וכדי להכשירה הוא חקק בקרקע הסוכה שלושה טפחים בשטח של שבעה על שבעה טפחים (שטח המינימלי להכשר סוכה), אלא שעכשיו נוצר מרחק בין הדפנות לחקק. הדין הוא שאם המרחק בין החקק לדופן פחות מג' טפחים - אנו רואים אותם כמחוברים על ידי 'לבוד' (=דבר שמתארך על ידי סניף כגון זיז שיוצא מהכותל), אבל אם המרחק גדול יותר - אין הם נחשבים למחוברים והסוכה פסולה. דין 'לבוד' הוא הלכה למשה מסיני.

מאי שנא התם דאמרת פחות מד' אמות?: הגמרא מקשה מדוע במקרה לעיל של 'איציטבא בצד הסוכה' אנו נותנים מרחק הרבה יותר גדול (של ד' אמות) בשביל לחבר את הדופן שממול האיציטבא לאיציטבא?

הגמרא מתרצת ששני המקרים מתבססים על שתי הלכות למשה מסיני שונות. במקרה של איציטבא ישנה דופן ראויה, אלא שהיא רחוקה, ולצורך כך אנו משתמשים עם הלכה של 'דופן עקומה' ששיעורה עד ד' אמות. ואילו במקרה שלנו אין לנו דופן כלל בלי שנחבר את החקק עם הדופן הנמוכה על ידי 'לבוד', ולבוד שיעורו עד ג' טפחים.

היתה גבוה מעשרים אמה ובנה בה עמוד: 'עמוד' הכוונה למבנה מרובע בשטח של הכשר סוכה ובגובה עשרה טפחים – ונמצא שמעל העמוד ישנה סוכה כשרה לכאורה, אלא שחסר לה דפנות, מכיון שאת העמוד הוא בנה באמצע הסוכה רחוק מהדפנות.

בכדי לפתור את הבעיה רצה אב"י להשתמש עם הלכה נוספת למשה מסיני - 'גוד אסיק מחיצות' (= משוך והרם את המחיצות של העמוד עד למעלה, כלומר עד הסכך) ונמצא שיש לנו מחיצות לסוכה שעל העמוד.

(המשך בדף הבא ↓)

ת"ר נעץ ארבע קונדסין: נעץ ארבע עמודים בארבע קצוות של שטח 'הכשר סוכה', וסיכך מעליהם (כגון על פרגולה) - לדעת רבי יעקב הסוכה כשרה, ולדעת חכמים פסולה. נחלקו האמוראים בפירוש המחלוקת של התנאים:

רב הונא: מדובר שנעץ את העמודים על גג של בית ודוקא בקצוות של הגג - שאז לדעת רבי יעקב אנו אומרים 'גוד אסיק מחיצות' (וכאן אין חיסרון 'שהמחיצות לא ניכרות' כמו לעיל מכיון שמחיצות הבית מלמטה ניכרות כמחיצות, ועל ידי העמודים הם ממשיכות למעלה), ולדעת רבנן לא. אבל אם נעץ את העמודים באמצע הגג לכולי עלמא אין כאן דפנות לסוכה.

רב נחמן: מדובר שנעץ את המקלות באמצע הגג, ומדובר בעמודים בעובי טפח – שאז לדעת רבי יעקב כשרה, כי אנו אומרים 'דיומדין' (= זווית, כצורת האות 'ר'), דהיינו מכיון שבכל זווית יש פס ברוחב טפח לכל צד, נמצא שיש לכל צד של הסוכה טפח משני הקצוות – ואנו רואים את החלל שביניהם כמחיצות. ולדעת רבנן פסולה, כי סוכה חייבת מינימום שתי דפנות שלימות ושלישית אפילו טפח.

איבעיא להו: הגמרא מסתפקת לדעת רב נחמן האם כשהקונדסין על שפת הגג לכולי עלמא כשרה מצד 'גוד אסיק מחיצות', או שגם בענין זה חולקים רבנן (וכמו שביאר רב הונא באופן זה).

מיתיבי: הגמרא מביאה ברייתא שבה מפורש שהמחלוקת של רבי יעקב וחכמים היא על מקרה שנעץ את הקונדסין בארץ ולא בשפת הגג. דברים אלו מציבים שתי קושיות על דעת רב הונא: א. שבאמצע הגג גם ישנה מחלוקת (ולא פסולה לכולי עלמא)? ב. שבשפת הגג לכולי עלמא כשרה (ואין בזה מחלוקת) – לכאורה?

רב הונא דוחה את הקושיה השניה על דבריו. הברייתא מציינת את המחלוקת בקרקע דוקא - רק בכדי להשמיע לנו את החידוש הגדול שבדעת רבי יעקב שמכשיר גם באופן זה, אמנם גם במקרה שהקונדסין יהיו על שפת הגג יחלקו עליו רבנן (בגלל 'גוד אסיק').

תנו רבנן נעץ ארבע קונדסין בארץ: הגמרא מביאה ברייתא כדעת הברייתא שהובאה מקודם, ובבריתא זו מפורשת סיבת המחלוקת בין רבי יעקב לחכמים וכמו שפירשנו.

כל שאילו יחקקו ויחלקו: מדובר בעמודים עגולים, ולכן בכדי להפוך את העמוד לזוית
 אנו צריכים א. לחקוק אותם לריבועים (ולכן צריך רדיוס של עיגול המכיל בתוכו ריבוע),
 ב. לחלק את הריבועים לזויות. (כמובן שאין צריך לעשות זאת בפועל אלא 'אנו רואים'
 זאת בדיון).